

Oponentský posudek na bakalářskou práci
Michaela Vyhnálková: Srovnání ruské a české recepce Korolenkovy prózy Slepý hudebník

Předkládaná bakalářská práce – budiž to řešeno již v úvodu – naplňuje standardy tohoto typu prací jen v minimální míře. Je napsána velmi nedbale, její části jsou asymetrické, deklarované jádro práce je nejkratší její částí a nebyla provedena ani závěrečná jazyková a stylistická úprava textu. Je vidět, že bakalandka větší části pouze překládala z ruských zdrojů, o čemž svědčí četné rusismy. Uvedu pouze jeden (nejfrapantnější) příklad ze s. 13, kdy Vyhnálková reprodukuje (velmi neuměle) obsah povídky: „Maxim nejdříve bojoval proti Rakušanům spolu s Garibaldim, *ucelil*, ale přišel o nohu“ [zvýraznění mé – H.U.].

Postupně se budu věnovat jednotlivým problémům a chybám v práci.

1. Již samotné **vymezení tématu** není příliš relevantní. Srovnávat recepci prózy české a ruské (navíc u autora, jehož věhlas nepřesáhl u širšího a zahraničního publika dobu, v níž publikoval) asymetrii takové práce víceméně predikuje. Recepce ruské literatury byla v českém prostředí podmíněna dobově a obecným zájmem o slovanské literatury a neměla hlubšího opodstatnění, navíc byla vždy (a to i v odborných pracích) spíše informativního charakteru. Tento fakt nevyvrátila ani úvodní studie k rozsáhlé a jedinečné bibliografii *Slavica v české řeči III/2 (Překlady z východoslovanských jazyků v letech 1891-1918* z roku 2012 (právě tato teoretická část je analytickému zpracování recepce ruské literatury u nás v mnohém dlužna). Zájem o recepci ruské literatury v českém prostředí se nelišil od zájmu o jiné literatury, po 2. světové válce byl podmíněn politicky. Jiná situace je například v německém prostředí, v němž se jednalo v podstatě o metarecepci, a tudíž jsou i předpoklady výzkumu mnohem nadějnější. Na obranu bakalandky budiž řečeno, že tento (ryze konzervativní) proud české literárněvědné rusistiky zkoumající česko-ruské vztahy na různých úrovních u nás stále ještě existuje, tudíž i ona navazuje na jakousi tradici (celoživotně se recepcí především ruské symbolistické poezie, ale i české poezie v Rusku, zabývala nedávno zesnulá brněnská badatelka Danuše Kšicová). Úvodní výtka by byla zcela marginální, pokud by se Michaela Vyhnálková vyvarovala dalších chyb a zvolila jiný způsob práce.
2. **Disproporce práce:** práce je velmi krátká, na minimu požadované délky (38 s. bez seznamu odborné literatury). Z toho části věnující se samotné recepci v Rusku začínají na s. 16 a končí na s. 26. Českou recepci (která by měla být hlavní) jsou věnovány s. 27-34 (přitom se snaží Vyhnálková uplatnit na českou recepci stejný model jako na ruskou, což takto nefunguje) a samotnému deklarovanému srovnání jsou věnovány s. 35-37 (s. 37 je půlstrana). Závěr je na s. 38. **Tedy zamýšlené jádro práce je soustředěno na čtyřech posledních stranách, což je naprosto nedostačující.** Zbytečně dlouhé části jsou věnovány životu Korolenka (a přímo otrocky přeloženy z ruských životopisných knih) – 4 a půl strany, na dalších třech stranách je (stylisticky velmi neobratně a s mnoha interpunkčními chybami a rusismy) popisován děj povídky. Následuje kapitola Ruská recepce prózy *Slepý hudebník*, která kompiluje starší literaturu k tomuto dílu a můj dotaz zní: měla studentka skutečně v ruce vydání Archangelského z roku 1900 či korespondenci Korolenka z roku 1936 a další jmenovaná díla vydaná do roku 1949? Neuvádí tyto údaje na základě citované

Truchaněnkovy knihy z roku 1990 či Bjalého z roku 1949? Domnívám se, že ano a že téměř celá tato část vznikla na jejich základě; v takovém případě je odkazy na jinou literaturu nutno uvádět jako „citaci v citaci“. Tato část je ze všech nejdelší, studentka ji dělí na „psychologické motivy“, „sociální aspekty“ a „hudební složku“. Zde pracuje i s jedním novějším dílem z roku 2001. Toto nalezení tří základních analyzovaných aspektů v povídce Korolenka je snad jediným kladem této práce (pokud ovšem také není převzato z Truchaněnkovy knihy). Tato nejdelší část se třemi podkapitolami má deset (!) stran, spolu s předešlými částmi jsme tedy již ve třech čtvrtinách práce.

3. **Části věnované ruské „recepti“ textu:** bakalandka zde (ale nejen zde) pracovala nesystematicky: místo aby se snažila načrtnout (byť i na základě jednoho odborného díla) chronologickou historii debat kolem Korolenkovy povídky a ukázala, kam se vědecká recepce této prózy od roku 1900 do roku 2001 posunula, napřeskáčku (a někde s rozvláčným přepisem detailů a jmen) hromadí jednotlivé výroky týkající se jmenovaných aspektů, aniž by alespoň někde poukázala na jejich dobovou podmíněnost a zodpověděla otázku, jak se na dílo dívá ruská literární věda dnes. Místo toho se ponořuje do debat týkajících se dnes naprosto nemyslitelné otázky, zda se může nevidomý člověk plnohodnotně zapojit do společnosti (v tomto ohledu je text navýsost aktuální, čehož si Michaela Vyhnálková nevšimla), stejně tak neakcentuje ideologickou podmíněnost tzv. sociálních aspektů. „Obrazy hudby“ by mohly být zajímavým tématem, pokud by ovšem byla zohledněno jejich zapojení do synestetického kontextu modernistické literatury (a teprve zde bychom mohli spíše hovořit o aspektech „psychologických“); ovšem tento úkol by byl nad rámec bakalářské práce. Zpracování ruské „recepce“ (byť i v jednoduché formě odpovídající tomuto typu prací), zůstala tedy studentka v mnohém dlužna. K problematice pojmu „recepce“ se dostanu níže.

4. **Části věnované české „recepti“ textu:** zde se začíná prohlubovat problém zapříčiněný špatným terminologickým a metodologickým nastavením práce. Recepce v domácím prostředí má dvě úrovně: literárněkritickou (v dobovém tisku, případně se společenskou relevancí) a dále literárněvědnou (zpočátku se mohou obě dvě překrývat, což se zde také děje, avšak bakalandka mezi těmito typy nerozlišuje). V každém jiném prostředí téměř odpadá reflexe literárněkritická a místo ní může někdy nastoupit snaha popularizační (řeceno dnešním terminologickým slovníkem), tuto zde plní např. texty A. Vrzala. Ta se ovšem může objevit až po uvedení překladů do tohoto prostředí, čímž se přidává složka translatologické recepce. Tento směr praktikuje slovenská literární věda, proto se bylo možno inspirovat některými díly Márie Kusé, ale i např. Milana Jankoviče ad. Michaela Vyhnálková mezi složkou translatologickou a mezi vědeckou (či) popularizační recepcí nerozlišuje, navíc, protože u nás neexistuje kniha typu Bjalého či Truchaněnka, postupuje ještě fragmentárněji a neuspořádaněji, nežli v předchozí části. Ačkoli pracuje s citovanou bibliografií *Slavik...*, jednotlivými překlady se nezabývá a ani je stručně v práci nepředstavuje (kromě seznamu primární literatury za prací, kde jí jeden překlad chybí). Vhodný způsob by byl, kdyby se nejprve pokusila o průřez překlady a pokusila se sama srovnat, čím a zda se liší (pokud by přihlížela i k redakci originálu, pak by tímto úkolem naplnila celou bakalářskou práci). V dalším kroku by se pak postupně

věnovala odborným textům ke *Slepému hudebníkovi* a mohla by rozlišovat mezi jeho dobovou „popularizací“ u A. Vrzala a jeho pozdější (velmi skromnou) reflexí vědeckou. Ta se věnovala (kromě potřeb pro literárněhistorická kompendia téměř s nulovou informací) právě recepci překladové, ovšem zde v jistě nikoli neproblematické marxisticky pojaté monografii V. Vlašínové. Vyhnálková ovšem měla postupovat chronologicky a snažit se jednotlivé odborné texty stručně představit; přínos práce by byl i při malé relevanci tématu nesporně větší. To, že pracuje s jednotlivými texty napřeskáčku, práci velmi škodí a snižuje její výpověď na minimum. Potřeba by bylo jednoduchou formou i ukázat, do jaké míry přebírala česká literární věda z vědy ruské a zda měly v Rusku diskutované aspekty nějaký pendant v prostředí českém – do jaké míry se tedy dostala povídka o slepém muzikantovi „na úrodnou půdu“ či zda dokonce v něčem neobohatila domácí literární kontext.

5. Snaha porovnat českou a ruskou „recepci“ ústí do slepé uličky, jak vyplývá z velmi krátké a rozpačité kapitoly o jejím srovnání. To, že se bude lišit a že zájem o Korolenka bude v českém prostředí mnohem povrchnější, je jasné apriori. Proto by bylo mnohem účelnější věnovat se buď jen recepci ruské (která je však evidentně z velké části již zpracována) nebo jen recepci české, avšak v rozsahu celé bakalářské práce, nikoli jen její menší části. Inspirací pro skutečně vědecké a analytické zpracování recepční problematiky jsou publikace Petra Drewse o recepci slovanské beletristiky v německojazyčném prostoru.

Mohla bych jmenovat ještě některé chyby metodologicko-technického rázu, jakými jsou zaměňování pojmů „literární věda/historie“ a „literární kritika“, samotné terminologicky nevymezené používání pojmu „recepce“ či nekritické přejímání pojmu „psychologie“ tam, kde se evidentně jedná spíše o sociální (nikoli sociologickou!) problematiku či dokonce reflexi filozofického myšlení.

Závěr: práce je napsána nedbale, špatnou češtinou s mnoha stylistickými prohřešky a rusismy. Avizované jádro tvoří nejkratší část, metodologický postup je nevhodný a od začátku predikuje nepoměr obou částí a minimální výsledky výzkumu. Práce by byla přínosnější, pokud by se studentka věnovala podrobněji recepci Korolenkova textu v českém prostředí a jednoduše a chronologicky by postupovala od překladů k odborné reflexi, a to v celém rozsahu určeném pro bakalářskou práci. Daný text naplňuje požadavky kladené i na bakalářskou práci v minimální míře, proto navrhuji hodnotit známkou **tři – dobře**.

V Praze, 28. 8. 2017

Doc. PhDr. Helena Ulbrechtová, Ph.D.